

Kolluğun “Durdurma ve Kimlik Sorma” Yetkisi* (PVSK madde 4/A)

Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan Erdağ**

ÖZ

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) son olarak 2007 yılında reforme edilmiştir. Kolluğun durdurma yetkisi ve bunun şartları ilk kez bu reform Kanunu ile yasal olarak düzenlenmiştir. Kimlik sorma ile ilgili düzenlemeler ise yenilenmiştir. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Önce kısaca kapsamıyla birlikte kolluk kavramı tanımlanacaktır. Sonra PVSK'nın anılan reformla değiştirilen ve kaldırılan hükümleri belirlenecektir. Nihayet daha sonra da durdurma ve kimlik sormanın şartları ayrıntılarıyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK), Kolluk, Durdurma, Kimlik sorma.

**The power of law-enforcement officers (police) to stop and ask identity (ID) card
(Article 4/A of the Law on Duties and Powers of Police)**

ABSTRACT

Recently the Law on Duties and Powers of Police (PVSK) was amended in 2007. The power of police to stop and its conditions was regulated first time with this amendment law. Regulations relating to ask ID were renewed. This study comprise three parts. Firstly the concept of law-enforcing agencies will be defined. Secondly, the provisions of the Law on Duties and Powers of Police which were amended or abolished by amendment law will be determined. Finally, the conditions of the power to stop and ask ID will be examined in detail.

Key Words: Law on Duties and Powers of Police (PVSK), law-enforcement agencies, Stopping, the power to ask ID.

* Bu makele hakem incelemesinden geçmiştir.

** Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

I. Genel olarak

Bilindiği gibi, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK)¹ son olarak 02 Haziran 2007 tarihinde 5681 sayılı Kanun ile oldukça kapsamlı bir şekilde değiştirilmiştir.

Bu çalışmayla, kolluk kurumu ve PVSK'nın emniyet teşkilatı mensuplarının yanı sıra diğer kolluk birimlerince de doğrudan uygulanabilir genel bir kolluk kanunu olma niteliği üzerinde kısaca durulduktan sonra, önce 2007 reformuyla ilga edilen ve değiştirilen kolluk yetkileri belirlenecek ve ardında da anılan reformla *Türk kolluğuna* kanunla *açıkça verilen yeni bir yetki*² olarak “durdurma” yetkisi ve tümüyle yeneden yazılan³ bir yetki olarak da “kimlik sorma” yetkisi ayrıntılarıyla incelenecektir.

A. “Kolluk” kurumu ve PVSK'nın tüm kolluğa uygulanırılığı

1) Kolluk kurumu (Tanım-Kapsam)

Suçun işlenmesinden önce yürütülen düzenleyici, önleyici, koruyucu ve caydırıcı hizmetler ile suçun işlenmesinden sonra suçun aydınlatılmasına yönelik olarak yürütülen soruşturma işlemleri kapsamında olmak üzere; toplumda kanun hakimiyetini, huzur ve güveni sağlamak, kollamak, suçları önlemek, suç ve suçlularla mücadele etmek, suça el koymak ve suçluyu ve suçta kullanılan eşyayı ele geçirmek suretiyle delilleri toplamakla görevli ve yetkili kılınmış bulunan birimlerin tamamına kolluk denmektedir⁴.

Bu tanıımı çerçevesinde kolluğun, birinci aşamada, yani suçun işlenmesinden önce görev yapan kısmına **suç öncesi kolluk** (=önleyici kolluk=idari kolluk=idari zabıta) adı verilirken, ikinci aşamada, yani suçun işlenmesinden sonra görev yapan kısmı ise **adli kolluk** olarak isimlendirilmektedir⁵.

Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın “adli kolluk ve görevi”⁶ni düzenleyen 164. maddesinin birinci fıkrası hükmüyle de işaret edilmiş olduğu gibi ülkemizde **genel kolluk**; emniyet teşkilatı mensupları olarak **polisler**, jandarma teşkilatı mensupları olarak **jandarmalar**, gümrük teşkilatı mensupları olarak **gümrük tekel zabıtalari**⁷ ve **Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları**⁸ dır.

1 2559 sayılı ve 04.07.1934 kabul tarihli. (Yayımlandığı Resmi Gazete: 14.07.1934/2751).

2 Yenisey, Feridun, “Faili ‘Tekrar Tanımaya Yarayan’ Önleme ve Koruma Tedbirleri (Durdurma, Kimlik Sorma, Kimlik Tespiti, Parmak İzi Alma, Fotoğraf Çekme, Fizik Kimliğin Tespiti)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MÜYEP) *Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, (Yenisey-I), s. 7.

3 Kolluğun kimlik sorma ve kimlik tespiti yetkisi ülkemiz bakımından ilk olarak 1980 yılında PVSK'nın 17. maddesine 2261 sayılı Kanun'la eklenen ikinci ve üçüncü fıkra hükümleriyle kabul edilmişti.

4 Şafak, Ali/Bıçak, Vahit, *Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis*, Tümüyle Yenileştirilmiş ve Genişletilmiş 6. Bası, Roma Yayınları, Ankara, 2005, s. 91.

5 Kolluk kurumu hakkında daha geniş bilgi için bkz. Bıçak, Vahit, *Suç Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 115 vd.; Şafak/Bıçak, s. 91 vd.

6 Çalışmamızın inceleme konusuna dahil bulunmayan adli kolluk kurumu hakkında bu konudaki literatüre atıflar da içeren geniş bilgi için bkz. Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhani/Sırma, Özge/Saygılar, Yasemin F./Alan, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku (*Ders Kitabı*), Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 242 vd.

7 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (RG: 31.03.2007/26479) çerçevesinde.

8 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu (RG: 13.07.1982/17753) çerçevesinde.

Genel kolluğun yanında **özel kolluk** olarak köy korucuları ve köy bekçileri⁹, kır bekçileri ve çiftçi mallarını koruma kolluğu¹⁰, orman muhafaza memurları ve orman memurları¹¹, özel güvenlik görevlileri¹² ve nihayet **kolluk yetkisiyle donatılanlar** olarak da gemi kaptanı ve TCDD personeli kabul edilmektedir¹³.

2) Genel bir kolluk kanunu olarak PVSK'nın tüm kolluğa uygulanırılığı

Burada üzerinde durulan değişiklik ve yenilikler **iki** sebepten ötürü aynen PVSK'nın diğer hükümleri gibi jandarma başta olmak üzere tüm kolluk tarafından da doğrudan uygulanabilir niteliktedir.

Genel olarak kabul edildiği gibi PVSK'nın adında kullanılan “polis” kelimesi ülkemizde görevli ve yetkili bulunan kolluğun bir bölümü olan Emniyet Teşkilatı mensuplarından ziyade genel olarak kolluğu ifade etmektedir¹⁴.

Zaten esas olan da *polis teşkilatı*dır. Örneğin ordudan kolluk olarak yararlanılmasının asıl sebebi de polis teşkilatının her yerde kurulamamış olmasıdır¹⁵.

Diğer yandan, gerek PVSK'da gerekse Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (JTGvYK)¹⁶'nda, bu kanunda belirlenmiş bulunan görev ve yetkilerin jandarma teşkilatı tarafından da yerine getirebileceğine ilişkin açık düzenlemeler de bulunmaktadır.

Gerçekten de PVSK'nın 25.06.1973 tarihli **1758** sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilmiş bulunan **25.** maddesi hükmüne göre; “*Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanları bu kanunda yazılı vazifeleri yapar ve yetkileri kullanırlar*”.

Aynı şekilde JTGvYK'nın **25.** maddesinin birinci fıkrasının **b)** bendinin **2) alt bendi** hükmü gereği, PVSK'nın bu kanuna aykırı olmayan düzenlemeleri jandarma teşkilatı bakımından da uygulanabilmektedir.

9 **442** sayılı Köy Kanunu (RG: 07.04.1924/68) çerçevesinde.

10 **442** sayılı Köy Kanunu ve **4081** sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun (RG: 10.07.1941/4856) çerçevesinde.

11 **6831** sayılı Orman Kanunu (RG: 08.09.1956/9402) ve **3234** sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun (RG: 08.11.1985/18922) çerçevesinde. Orman memurlarının kolluk görevlisi sıfatını taşıdıkları hususu, Orman Kanunu'nun 23.01.2008 tarihli ve **5728** sayılı Kanun'un 191. maddesiyle değiştirilmiş bulunan **77.** maddesinin **birinci** fıkrası hükmünde açıkça belirtilmiştir.

12 **5188** sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun (RG: 26.06.2004/25504) çerçevesinde.

13 Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şafak/Bıçak**, s. 98 vd.

14 Zaten bu çalışmada da polis veya emniyet teşkilatı ile jandarma ya da jandarma teşkilatı deyimleri ile diğer genel kolluk birimlerinin teşkilatlarıyla birlikte kendi özel isimleri yerine genel olarak “**kolluk**” tabirinin tercih edilmesi de bu kabule dayanmaktadır.

15 **Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 16. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2008, No. 27. 1 (s. 444).

16 2803 sayılı ve 10.03.1983 kabul tarihli. (Yayımlandığı Resmi Gazete: 12.03.1983/17985).

B. İlgâ edilen ve değiştirilen hükümler

Böylece kolluk kavramı ve kapsamı belirlenip PVSK hükümlerinin tüm kolluk mensupları tarafından uygulanabilirliği bir kez daha tespit edildikten sonra, artık Haziran-2007 reformunun bu Kanun'u ne şekilde değiştirmiş olduğu üzerinde durulabilir:

Bu reformdan PVSK'nın **yedi** hükmü etkilenmiş, bunlardan **-biri** kısmen olmak üzere- **ikisi** ilga edilmiş, **dördü** değiştirilmiş ve nihayet **biri** de Kanun'a yeni hüküm olarak ilave edilmiştir¹⁷.

1.) İlgâ edilen hükümler: (Madde 3, madde 17 fıkra 2-3-4-5)

PVSK'nın belediye zabıtası işlerinin hükümetçe lüzum görülen yerlerde polis marifetiyle yerine getirileceğine ilişkin 3. maddesi hükmü ve 17. maddesinin kimlik sorma ve kimlik tespitine ilişkin ve bu madde metnine 19.02.1980 tarihli ve 2261 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ikinci ve üçüncü fıkraları ile yine aynı madde metnine 16.06.1985 tarihli ve 3233 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen dördüncü ve beşinci fıkraları hükümleri ilga edilmiştir.

2.) Değiştirilen kurumlar

PVSK'nın "*parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması*"na ilişkin 5. maddesi hükmü¹⁸, "*önleme araması*"na ilişkin 9. maddesi hükmü¹⁹, "*zor ve silah kullanma*"ya

17 Bu değişiklikler üzerine yapılmış olan bazı değerlendirmeler için bkz. **Ergül**, Ozan/**Ketizmen**, Muammer, "Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Üzerine", *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayısı, s. 12 vd.; **Eryılmaz**, Bedri, "5681 Sayılı Kanun İle Polis Vazife ve Salahiyet Kanunundaki (PVSK) Değişiklikler Sonrası Oluşan Yeni Durum; Bir Adım İleri, İki Adım Geri", *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) Tebliğleri-II, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, (Eryılmaz-I), s. 17 vd.; **Tuncel**, Aynur, "PVSK'da Güvercinlerle Şahinlerin Bitmeyen Kavgası", *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayısı, s. 22 vd.; **Yurtcan**, Erdener, "PVSK Değişikliğine Dair Birkaç Not", *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayısı, s. 20 vd.

18 Bu konuda geniş bilgi bkz. Özgeç, İzzet, "Ceza Muhakemesi Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu Hükümlerine Göre Parmak İzi Kaydı", *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) Tebliğleri-II, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, (Özgeç-I), s. 375 vd.; Yenisey-I, s. 11 vd.

19 Bilindiği gibi kolluk önleyici amaçla *tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hakiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kağıtlarını ve eşyasını arayabilmektedir*. CMK'nın **116.** ve devamı maddeleri hükümleriyle düzenlenmiş bulunan ve esas itibarıyla bir suçun işlenmiş olabileceği şüphesi üzerine yapılan **adli** aramalardan farklı olarak burada düzenlenen aramalar **önleme** aramalarıdır ki işte bu kurum da **yeniden** düzenlenmiştir. Aramalar konusunda daha geniş bilgi için bkz. **Gökcan**, Hasan Tahsin, "Önleyici Kolluk Tedbirleri Karşısında Milletvekili, Hakim, Savcı, Avukat Gibi Özel Görev ve Sıfatı Haiz Kişilerin Durumu", *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) Tebliğleri-II, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 111 vd.; **Gülşen**, Recep, *Adli Arama*, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) Tebliğleri-II, Ankara, 2008, s. 93 vd.; **Özbek**, Veli Özer, "Önleme Araması", *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) Tebliğleri-II, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 67 vd.; **Yenisey**, Feridun, "Arama", *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat*

ilişkin 16. maddesi hükmü²⁰ ile “adli görev ve yetkiler”e ilişkin ek 6. maddesi hükmü²¹ 5681 sayılı reform kanunuyla yeniden düzenlenmiştir.

II. Durdurma ve Kimlik Sorma (madde 4/A)

PVSK’nın 2007’de reforme edilmiş olan hükümleri arasından durdurma ve kimlik sorma hakkında olanının bu çalışmamızın ana konusu olarak seçilmesinin nedenleri, bu kuruma ilişkin yeni düzenlemenin bir yandan ya tümüyle yeni olması ya da muadili sayılabilecek eski düzenlemelerden yeni getirilmiş bir kurummuşçasına farklılık göstermesi diğer yandansa uygulamada daha sık yerine getirilen ve başvurulmuş bir görev ve yetki olması dolayısıyla kullanmasında diğer kolluk yetki ve görevlerine nazaran daha fazla tereddüt belirmesidir.

A. Durdurma yetkisi (madde 4/A fıkra 1-7)²²

1.) Kanuni dayanak ve hukuksal nitelik

Daha önceden kanunla açıkça düzenlenmemiş olan sadece Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği (AÖAY)²³’nin 27. maddesi hükmünde bu yöndeki düzenle-

Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, (Yenisey-II), s. 49 vd.

- 20 Kolluğun zor ve silah kullanma yetkisi üzerine geniş bilgi için bkz. Maden, Mehmet, “Son Değişikliklerle Birlikte Polisin Zor Kullanma Yetkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 233 vd.; Özgenç, İzzet, “Kolluk Görevlilerinin Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, (Özgenç-II), s. 205 vd.; Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, (Özgenç-III), s. 279 vd.*; Şafak, Ali, “Polisin Kuvvete Başvurma Yetkisi, Zora Başvurma Türleri ve Sınırı Aşma Sorunu”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 211 vd.
- 21 Adli kolluk kurumuna, az önce de belirtildiği gibi (bkz. yukarıda dn. 6 civarı), esasen CMK’nın 164. vd. maddeleri hükümlerinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Zaten PVSK’nın kolluğun “adli görev ve yetkileri”ne ilişkin ek 6. maddesinin birinci fıkrası hükmünde de kolluğun, bu maddede yazılı görevlerinin yanında, CMK ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getireceği açıkça ifade edilmiştir. Kolluğun adli görev ve yetkileriyle adliye-kolluk ilişkileri hakkında bkz. Demir, Mustafa, “Adliye -Kolluk İlişkileri”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 293 vd.; Öztürk, Bahri, “Yeni CMK’da Savcı-Kolluk İlişkileri ve 2007 PVSK Değişiklikleri”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 315 vd.; Turhan, Faruk, “Adli Kolluğu İlgilendiren Yönüyle Şüpheli Veya Sanığın Beden Muayenesi ve Vücutundan Örnek Alınması (Özellikle İç Beden Muayenesi ile Dış Beden Muayenesinin ve Dış Beden Muayenesi ile Üst Aramasının Karşılaştırılması)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 303 vd.
- 22 Bu konuda kolluk eğitimi üzerine yapılan bir çalışmada sunulan bir tebliğ için bkz. Erdağ, Ali İhsan, “Kolluğun Durdurma Yetkisi ve Durdurma Üzerine Yapılabilecek İşlemler”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 39 vd.
- 23 Resmi Gazete: 1. Haziran 2005/25832. Ancak önemle belirtmek de gerekir ki; esasen önceki

meye dayanarak kullanılan kolluğun durdurma yetkisi PVSK'nın 2007 reformuyla getirilen 4/A maddesi (1-7. fıkralar) ile kanuni dayanağa kavuşturulmuştur²⁴.

Durdurma kurumunun **hukuksal niteliği** belirlenirken ise durumu ikiye ayırmak gerekmektedir²⁵: Bir suç işlenmesinden önce kullanılan bir yetki olduğundan önleme amaçlı durdurmayı bir **önleme tedbiri** olarak kabul etmek gerekir. Buna karşılık bir suçun işlenmiş olabileceği şüphesi üzerine bu suçun aydınlatılabilmesi ve failinin yakalanabilmesi amacıyla, yani adli bir amaçla yapılan durdurmayı ise bir **koruma tedbiri** olarak nitelendirmek kuşkusuz daha yerinde olacaktır²⁶.

2) Durdurmanın ön koşulu ve durdurma nedenleri

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi, 4/A maddesinin **ikinci** fıkrası hükmü ile kolluğun *tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan makul bir sebebinin bulunması ön koşuluna* bağlanmıştır²⁷.

Makul sebep **akla ve mantığa uygun** sebeptir²⁸.

PVSK durdurma nedenlerini, yani kişileri ve araçları durdurma hususunda makul bir şüpheye²⁹ ulaşmış kolluğun hangi nedenlere dayanarak bu yetkisini kullanabileceği meselesini 4/A maddesinin **birinci** fıkrası hükmünde **dört** grup halinde düzenlemiştir. Buna göre kolluk, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin "*durdurma ve kontrol işlemleri*"ni düzenleyen **27.** maddesinin **ikinci** fıkrası hükmünden de hareketle somut olayda tecrübesine dayanarak, içinde bulunduğu durumdan ve izlediği davranışlardan,

- a) *bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,*
- b) *suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,*
- c) *hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek veya*
- d) *kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma*

---

yasal düzenlemelere dayandığından bu yönetmeliğin PVSK'nın 2007'de geçirdiği köklü değişiklikten sonra geçerliliği kuşkusuz tartışılabilir bir hale gelmiştir.

24 Bu konuda bkz. **Eryılmaz**, Bedri, *Türk ve İngiliz Hukukunda ve Uygulamasında Durdurma ve Arama*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 139, dipnot 234 civarı (Eryılmaz-II).

25 Daha geniş bilgi için bkz. **Eryılmaz-II**, s. 37 vd.

26 Nitekim **Hakeri/Ünver** de PVSK'ya Haziran 2007'de yapılan bu ilave ile durdurma işlemine hukuksal bir kimlik kazandırılarak yeni bir **koruma tedbiri** ihdas edildiğine yerinde olarak işaret etmektedirler, bkz. **Hakeri**, Hakan/**Ünver**, Yener, *Ceza Muhakemesi Hukuku, Temel Bilgiler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 159.

27 **Bıçak**, s. 484.

28 Esas olarak makul **şüphe** üzerine olmakla birlikte akla uygunluk hakkında daha geniş açıklama için bkz. **Öztürk**, Bahri/**Erdem**, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 580 vd.

29 *Şüphenin kuvvet dereceleri* hakkında bkz. **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, No. 85. 1 (s. 1548).

yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek hususlarında kanaat elde ederse kişileri ve araçları durdurabilecektir.

Somut olayda sayılan bu dört sebebin de bir arada bulunması gerekmemektedir. Bunlardan **sadece birinin** varlığı kuşkusuz **yeterlidir**.

Durdurma yetkisi ancak ve sadece makul bir sebebin varlığı halinde kullanılabilir. Kanun’un 4/A maddesinin **ikinci** fıkrasının **ikinci** cümlesi hükmü gereği “*süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz*”³⁰.

3) Kendiliğindenlik (Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi her hangi bir karara veya emre bağlı değildir).

Kolluğun kendisine tanınan bu yetkiyi, 4/A maddesinin **ikinci** fıkrası hükmünde öngörülmüş bulunan “makul bir sebebin bulunması” ön şartının ve yine 4/A maddesinin **birinci** fıkrası hükmünde belirlenen dört durdurma nedeninden birinin varlığı halinde kullanılabilmesi bir kararın veya yazılı emrin alınmasına, yani bir izne tabi tutulmamıştır.

Bu halde kolluk, içinde bulunduğu somut olayda durumu değerlendirerek takdir edecek, aklına ve mantığına göre sayılan bu sebeplerden birinin varlığı hususunda makul bir şüpheye ulaşırsa bu yetkisini **kendiliğinden** kullanabilecek ve böylece de görevini yapabilecektir.

4) Durdurma işleminin süresi

4/A maddesinin **dördüncü** fıkrası hükmüne göre durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için **zorunlu olan süreden fazla olamaz**³¹.

Bu sürenin ne kadarlık bir süre olabileceği uygulamada somut olaylara göre değişiklik gösterebileceğinden, genel ve tüm olaylar anlamında şu kadarlık, bu kadarlık, örneğin en fazla 1 saat veya 5 saat veya 10 saat veya en fazla gözaltı süreleri kadar şeklinde bir sınırlamaya tabi tutulması mümkün değildir.

Durdurma, durdurma işleminin yapılaş amacına göre bazen, örneğin hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek amacıyla yapılmış olan bir durdurmada **birkaç dakika** bazen de, örneğin bir suçun iştirak halinde işlenmesini önlemek veya iştirak halinde bir suç işlendikten sonra kaçan faillerinin yakalanmasını sağlamak amacıyla yapılmış olan bir durdurmada durdurulan ve “öncü” tabir edilen bir aracın arkasından geldiği düşünülen bir başka aracın beklenmesi amacıyla **birkaç saat** devam edebilecektir.

30 Durdurma işleminin yerine getirilmesinde yapılacak hukuka aykırılığın sonuçları aşağıda ayrı bir başlık altında incelenecektir.

31 Durdurmanın süresiyle ilgili olarak ayrıca bkz. **Eryılmaz-II**, s. 34.

Aynı şekilde bir şehirlerarası yolcu otobüsünün durdurulması halinde de tüm yolcuların kontrolleri bitene kadar sürdürülebilecektir.

Ama normal koşullarda, örneğin birkaç dakikada bitirilebilecek bir işlem için yapılmış olan bir durdurma, yine örneğin birkaç saat devam ettirilemeyecektir.

5.) Durdurma işleminin yerine getirilmesi ve sona ermesi

Kanun'un 4/A maddesinin **üçüncü** fıkrası hükmü gereği kolluk, durdurduğu kişiye **öncelikle** durdurma sebebini bildirmelidir. Bu bildirim zorunludur. Madde hükmünde açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, kolluğun eğer üniformalı değilse mutlaka, hatta üniformalı bile olsa, kolluk mensubu olduğunu söyleyerek kendini tanıtmayı ve görev kimliğini göstermesi uygun olacaktır³². Bunun üzerine kolluk, gerekli görürse durdurduğu kişiye durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilecek, durdurduğu kişiden **kimliğini** veya bulundurulması gerekli diğer **belgelerin** ibraz edilmesini de isteyebilecektir.

Durdurmanın sona ermesini **değişik ihtimallere** göre ayrı ayrı değerlendirmek yerinde olacaktır:

İlk ihtimal, kolluğun durdurma işlemine dayanak yaptığı makul sebebin, bir başka ifadeyle makul kuşkunun yersiz olduğunun anlaşılmasıdır. Kolluk, bir kişiyi veya aracı örneğin hakkında yakalama emri olan birisini tespit etmek amacıyla durdurmuş ama durdurduğu kişinin bu olmadığını anlamıştır. Bu durumda, durdurma sebebi ortadan kalktığı için PVSK'nın 4/A maddesinin **beşinci** fıkrası hükmü gereği kişilerin ve araçların **ayrılmalarına izin verilmelidir**.

Durdurmanın sona ermesi hususunda **ikinci ihtimal**, kolluğun durdurma işlemine dayanak yaptığı makul sebebin, bir başka ifadeyle makul kuşkunun yerinde olduğunun anlaşılmasıdır. Kolluk, bir kişiyi veya aracı yine aynı örnekten hareketle hakkında yakalama emri olan birisini tespit etmek amacıyla durdurmuş ve durdurduğu kişinin bu aranan kişi olduğunu anlamıştır. Bu durumda, durdurulan kişinin ayrılmasına izin verilmeyecek ve bu kişi hakkında, durdurmanın yapılması nedeniyle uygun işlem yapılacaktır. Yani kişi yakalanacak ve üzerinde kendisine, uygulayıcı kolluk görevlilerine ve diğer kişilere zarar verebilecek bir şey bulunabileceği şüphesiyle kontrol de edilebilecektir³³. Bu sırada görevini yapmakta olan kolluğa direnmesi veya mukavemette bulunması halinde bu kişinin PVSK'nın 17. maddesi hükmü çerçevesinde hakkında düzenlenecek evrakla birlikte adliyeye sevk edilmek üzere zaten karakola götürülebileceği de gözden kaçırılmamalıdır.

32 *Örneğin*, aşağıda da incelenecek olan kimlik sorma yetkisi kullanılırken kolluk, "**kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi göstermek**" (m. 4/A-8) zorundadır. Aynı ibare hatırlanacağı üzere, PVSK'nın 17. maddesinin kimlik sorma işlemi ile ilgili **mülga üçüncü** fıkrası hükmünde de bulunmakta idi.

33 Bkz. **Eryılmaz-II**, s. 41.

B. Kimlik sorma (madde 4/A fıkra 8-12)

1.) Kanuni dayanak ve hukuksal nitelik

PVSK'nın 17. maddesinin (mülga) **ikinci** ve **üçüncü** fıkraları hükümleriyle kolluğa, ülkemiz bakımından ilk olarak **1980** yılında³⁴ tanınmış bulunan *kimlik sorma* ve *kimlik tespiti* yetkisi “**kimlik sorma**” yetkisi olarak PVSK'nın 4/A maddesi (8-12. fıkralar) hükmüyle bütünüyle yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenleme ile kolluk hem **önleme** amaçlı olarak hem de **adli** görevleri çerçevesinde kimlik sorma yetkisiyle donatılmıştır.

Kimlik sorma yetkisi *bir suç veya kabahatin işlenmesini ya da kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek* amacıyla kullanıldığında **önleme** tedbiri niteliği taşıırken, *suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini ya da hakkında yakalama emri veya zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek* amacıyla yapılması halinde ise **adli** bir görev ve yetki olarak karşımıza çıkmaktadır³⁵.

Ancak Kanun'un 4/A maddesi hükmünde *durdurma-gerekli tedbirler-kimlik sorma* şeklinde birden fazla yetkinin veya ardı ardına düzenlemiş olmasından, kolluk uygulamalarında her durdurulanın aynı zamanda aranmasının veya kendisine başkaca tedbirlerin de uygulanmasının zorunlu olduğu veya yine her durdurulanın kimlik sorma işlemine de mutlaka tabi tutulmasının zorunlu olduğu gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır³⁶.

Hal böyle olmakla birlikte ihtiyaç varsa ve şartları da mevcutsa, durdurulan bir kişi veya aracı aranabilir veya kendisi hakkında yine ihtiyaç varsa ve yine şartları dahilinde başkaca tedbirlere başvurulabilir veya nihayet m. 4/A'da öngörülmüş bulunan şartlar çerçevesinde pekala kimliği de sorulabilir.

Ancak bu arada gözden kaçırmamak gerekir ki; kolluğun “**kimlik sorması**” ile “**kimlik tespit etmesi**” kurumları birbirinden esasen farklı işlemlerdir. Kimlik sorma işlemi sırasında kimliği sorulan kişi kayıtlara geçirilemezken, kimlik tespit etme işlemi, bir kişinin kayıtlara geçirilmesi, yaygın ifadesiyle ile “fişlenmesi”³⁷ anlamına gelmektedir.

34 3. dipnotta da belirtildiği gibi, tam olarak 19.02.1980 tarihli ve **2261** sayılı Kanun'un 1. maddesiyle.

35 Aynı yönde bkz. **Yenisey-I**, s. 10.

36 Düzenlemenin bu şekilde yapılmış olmasının yegane sebebi takip edilen kanun yapma tekniğidir. Zira bilindiği kadarıyla PVSK Haziran 2007'de değiştirilmezden evvel bütünüyle yeni bir kanun yapma çabası gösterilmiş, ancak bu gerçekleşmemiş, bunun yerine sadece burada üzerinde durulan değişikliklerle yetinilmiştir. Taslakta aslında farklı maddelerde düzenlenmesi öngörülen bazı yetkiler, taslağın bütünüyle kanunlaştırılması yoluna gidilmeyince 4/A maddesinde de yapıldığı gibi tek bir madde metni içerisinde düzenlenmiştir. Benzer durum “**teşhis**” işleminin içerisinde düzenlendiği “*adli görev ve yetkiler*”e ilişkin **ek 6.** madde hükmü için de geçerlidir.

37 Bkz. **Yenisey-I**, s. 10.

Kollukça m. 4/A çerçevesinde yerine getirilen kimlik sorma işlemi sırasında kimliği sorulan kişinin kimlik bilgilerini kayıt edilemez³⁸.

2.) Kimlik sorma işleminin yerine getirilmesi ve sona ermesi

Kolluk, bir kişiye kimliğini ya **durdurma yetkisinin doğduğu hallerde** (m. 4/A-3) ya da genel olarak kolluk **görevini yerine getirirken** (m. 4/A-8) sorabilir.

Kimlik sorma işlemi sırasında kolluğun kendisinin kolluk mensubu olduğunu belirleyen belgeyi göstermesi m. 4/A-8 gereği zorunludur.

Kollukça usulüne göre kimliği sorulan kişi de bir kimlik belgesi³⁹ göstermek suretiyle **kimliğinin belirlenmesini sağlamak zorundadır**. Kolluk hukukunda da kimliğin belirlenmesi çerçevesinde gerekli olan bilgiler, varsa vatandaşlık numarası⁴⁰, ad-soyad, doğum yeri ve tarihi, baba-anne adı ve nüfusa kayıtlı olunan yerdir. Bu bilgiler de; **nüfus cüzdanı belgesi, pasaport, sürücü belgesi (ehliyet), evlenme cüzdanından ve öğrenci belgesi, sigorta kartı, memuriyet kimliği** vb. belgelerden edinilebilmektedir. İşte kimliği sorulan kişi bu belgelerden herhangi birini göstermek zorundadır.

Ancak bir kimsenin üzerinde kimlik belgesi bulunması zorunlu değildir, bulunmaması en azından suç değildir.

Öte yandan amaç zaten sadece kişinin kimliğinin, yani kim olduğunun belirlenmesi olduğundan ve m. 4/A-8 c.2 gereği kimliği sorulan kişiye kimliğini ispatlaması hususunda gerekli kolaylığın gösterilmesi de zorunlu olduğundan, kolluk, üzerinde kimliğine ilişkin bir belge bulunmayan kişinin örneğin evini veya işyerini telefonla aramasına izin vermek suretiyle bir yakını vasıtasıyla kimlik belgesinin uygulama mahalline getirilebilmesine olanak sağlamalıdır⁴¹.

Neticeten ifade etmek gerekir ki, kişinin üzerinde bir kimlik belgesi buldurulmaması suç olmasa da, kollukça m. 4/A çerçevesinde kimliği sorulduğunda kimliğinin belirlenmesini öyle ya da böyle sağlamak zorundadır⁴².

Nitekim “*kimliği bildirmeme*” **Kabahatler Kanunu** (KK)⁴³’nun 40. maddesi hükmüyle bir kabahat olarak tanımlanmıştır⁴⁴.

38 Kimlik bilgilerini kayıt etme yetkisinin her zaman durdurma ve kimlik sorma yetkisini izlemesi gerektiğini ifade eden **Eryılmaz**, TBMM Adalet Komisyonu’nun, kolluğun “**kimlik bilgilerini kayda geçirme**” yetkisini hazırlık çalışmaları sırasında, kanun teklifinden çıkarılmasını yerinde bulmamaktadır, bkz. **Eryılmaz-I**, s. 23.

39 **Kimlik belgesi**, kişinin nüfus bilgilerini içeren bir belgedir.

40 Bilindiği gibi, **vatandaşlık numarası** kişinin tüm nüfus bilgilerini içermektedir.

41 Böyle bir durumla karşılaşan kolluk, kendi tanıdığı kişilere başvurabileceği gibi, pekala bu kişiyi tanıyanların tanıklıklarına da müracaat edebilecektir, bkz. **Eryılmaz-I**, s. 25.

42 **Kimlik Bildirme Kanunu** (KBK) ile buna dayanarak çıkarılan yönetmelik de aynen PVSK m. 4/A’ya benzer şekilde otel, motel ve benzeri yerlerde kalacak olan herkese, kimlik bildirme mecburiyeti getirmiştir.

43 5326 sayılı ve 30.03.2005 kabul tarihli. (Yayımlandığı Resmi Gazete: 31.03.2005/25772).

44 Bu düzenlemeye göre;

Kimlik sorma işleminin sona ermesini de aynen durdurmada olduğu gibi **değişik ihtimallere** göre ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir:

Kolluk, bir kişiye kimliğini örneğin hakkında yakalama emri olan birisini tespit etmek amacıyla sormuştur ve bu kişinin aranan kişi olmadığını anlamıştır. Bu durumda, bu kişinin **ayrılmasına hemen izin verilmelidir**. Kimlik sorma işleminin sona ermesini de aynen durdurmada olduğu gibi **değişik ihtimallere** göre ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir:

Kolluk, bir kişiye kimliğini örneğin hakkında yakalama emri olan birisini tespit etmek amacıyla sormuştur ve bu kişinin aranan kişi olmadığını anlamıştır. Bu durumda, bu kişinin **ayrılmasına hemen izin verilmelidir**.

Buna karşılık ikinci ihtimalde aynı örnekten hareketle diyelim ki kolluk, bir kişiye kimliğini örneğin hakkında yakalama emri olan birisini tespit etmek amacıyla sormuştur ve bu kişinin de aranan kişilerden olduğunu anlamıştır. Bu durumda, kimliği tespit olunan bu kişinin ayrılmasına izin verilmeyerek hakkında, kimlik sormanın yapılaş nedenine uygun işlem yapılacaktır. Yani kişi yakalanacak ve üzerinde kendisine, uygulayıcı kolluk görevlilerine ve diğer kişilere zarar verebilecek bir şey bulunabileceği şüphesiyle kontrol de edilebilecektir. Yine aynen durdurma işleminde olduğu gibi bu sırada kolluğa direnilmesi veya mukavemette bulunulması halinde kolluk bu kişiyi zaten PVSK'nın 17. maddesi hükmü çerçevesinde hakkında düzenlenecek evrakla birlikte adliyeye sevk edilmek üzere karakola götürebilecektir.

3) Kimlik sorma işleminin süresi ve kimliğin belirlenememesi durumunda tutma, gözaltına alma ve tutuklama

Kimlik sorma işlemi sırasında kişinin en fazla ne kadar süreyle tutulabileceği konusunda kanunda bir açıklık yoktur⁴⁵.

Kimlik hemen belirlenirse zaten sorun yoktur. Bu kişinin ayrılmasına hemen izin verilebilmelidir. Ancak kimliğin bir belge veya sözlü olarak ispat edilememesi durumunda kişi tutulacağından ve hatta gözaltına bile alınabileceğinden bu süre CMK'daki gözaltı sürelerine kadar uzayabilecektir⁴⁶.

“(1) Görevle bağlantılı olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermektan kaçınan veya gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişiye, bu görevli tarafından elli Türk Lirası idari para cezası verilir.

(2) Açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılncaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

(3) Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir”.

45 Kimliğin belirlenememesi amacıyla bir kişi örneğin **Almanya**'da en fazla 12 saat süreyle tutulabilir, bkz. aşağıda **B. IV**.

46 Hatırlanacağı üzere PVSK'nın **eski 17.** maddesi hükmüyle kimliğini ispat edemeyenler için 24 saat ile sınırlandırılmış bir gözaltı süresi öngörölmüş idi. Bu süre içerisinde kimliğini ispat edemeyen kişiler parmak izleri ve fotoğrafları alınarak serbest bırakılıyorlardı.

Gerçekten de KK m. 40/2 ile PVSK'nın 4/A maddesinin aynı yöndeki 9. ve 10. fıkraları hükümleri birlikte değerlendirildiğinde görülmektedir ki; belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilecek, bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılınca kadar gözaltına alınacak ve hatta gerekirse tutuklanacaktır.

Ancak; gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından CMK hükümleri uygulanacak ve kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda ise bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilecektir.

Kimlik sorma ve kimliğin tespiti amacıyla tutulan kişiye, kimliği tespit edildikten sonra ve talepte bulunması halinde, bu amaçla tutulduğuna ve tutulma süresine dair bir belge verilmektedir (fıkra 10).

PVSK'nın 4/A maddesi hükmünde, özellikle de durdurmanın sona ermesini düzenleyen **beşinci** fıkrası hükmünde **sadece durdurulan**, yani yine aynı maddenin **sekizinci ve devamı** fıkraları hükümleri anlamında **kimliğinin tespiti amacıyla tutulmayan** kişiye de talepte bulunması halinde bu türden bir belgenin düzenlenerek verilip verilmeyeceği hususunda ise bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu gibi hallerde de kişilere bu türden bir belgenin verilmesine engel bir durum olmamakla birlikte böyle bir **zorunluluk yoktur**. Zira gözden kaçırmamak gerekir ki 4/A maddesinin **onuncu** fıkrası hükmünde anılan belge de kimlik sorma işleminde **her halde değil**, yalnızca kimlik tespiti amacıyla orada düzenlenmiş bulunan "**tutma**" tedbiri üzerine verilmektedir.

Son olarak önemle vurgulamak gerekir ki; tutuklama koruma tedbirine de işaret eden PVSK m. 4/A-9 ile KK m. 40/2 hükümlerinde ya Anayasamızın 13. maddesi doğrultusunda bir değişiklik yapılmalı ya da CMK'nın 100. maddesine bu yönde bir tutuklama nedenine ilişkin ekleme yapılmalıdır⁴⁷.

4) Nüfusa kayıtlı olmadığı için kimliği tespit edilemeyen kişilerle kimliği tespit edilemeyen yabancılar hakkında yapılacak işlem

Nüfusa kayıtlı olmadığı için kimliği tespit edilemeyen kişilerin nüfusa kayıtlarının temini için gerekli işlemler yapıldıktan sonra, 5. madde hükmüne göre fotoğraf ve parmak izi tespit edilerek kayda alınmaktadır (m. 4/A-11).

Nihayet kimliği tespit edilemeyen kişinin **yabancı** olduğunun anlaşılması halinde ise m. 4/A-12 gereğince, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılmalıdır⁴⁸.

47 Bkz. aynı yönde Eryılmaz-I, s. 21, 22, 26; Yenisey-I, s. 11.

48 23-28 Ekim 2007 tarihleri arasında Antalya'da yürütülen ve daha sonra da devam eden *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi* (MUYEP) kapsamında kurulan "çalışma grupları"nda yapılan değerlendirmelere göre durdurma ve kimlik sorma uygu-

C. Durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında kolluğun (ihtiyaca göre!) alabileceği tedbirler

İster kimlik sorma nedeniyle isterse m. 4/A 1-7. fıkraları düzenlemesi çerçevesinde yapılsın durdurma işlemi sırasında kolluğun müracaat etmeye yetkili kılındığı bir takım tedbirler bulunmaktadır.

Bu tedbirlere müracaat da **iki** halde söz konusu olabilmektedir: Ya durdurulan kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike arz eden bir eşyanın bulunabileceği hususunda kuşku hasıl olmuştur ya da böyle olmamış ama durdurma ve/veya kimlik sorma işlemine başlangıçta dayanak yapılan nedenden bağımsız ve sonradan bambaşka bir durum gelişmiştir, örneğin kolluk, -görevini yerine getirirken, uygulamada ne yazık ki sıkça karşılaştığı gibi- durdurduğu/kimliklerini sorduğu kişi veya kişilerin sözlü veya fiili saldırılarına maruz kalmıştır.

Her iki durumda da ihtiyaca göre benzer tedbirler alınabilecektir ki bunun yasal dayanağı da 4/A maddesinin **altıncı** fıkrası hükmüdür. Buna göre *kolluk, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik gerekli tedbirleri alabilir*. Hükümün ikinci cümlesinde kullanılan “*ancak bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez*” şeklindeki ifade ilk bakışta burada “gerekli tedbirler”den **her şeyden önce “arama” tedbirinin düşünüldüğü izlenimi vermektedir**⁴⁹.

lamalarında tespit olunan bazı tecrübeler şöyledir:

- 1) **Sabit oto uygulaması (araç durdurması) yapılması önerilen yerler.**
Durdurma noktası olarak;
tali yol giriş-çıkışı olmayan yollar, durdurma esnasında araçların trafiği engellemeyeceği alanlar tercih edilmelidir.
Durdurma sinyalizasyon ve gelen araçların görüş açısı hesaplanarak belirlenen yerlerde yapılmalıdır.
Trafik akışının yoğun olmadığı yerler tercih edilerek araçların güvenli bir şekilde durabilmelerine imkan sağlayan tertibat alınmalıdır.
Dışarıdan gelebilecek saldırılara açık bir yer olmamalıdır.
- 2) **Sabit oto uygulaması (araç durdurması) yapılamaması gereken yerler.**
Yokuş aşağı ve yokuş yukarı olan yerler ile virajdan hemen sonra gelen yerler, kaygan ve tehlikeli yollar, otoyol ve hızlı seyretmeye müsait yollar, çok dar ve durdurma yapıldığında trafiği tıkayacak yollar, güvenlik açısından uygun olmayan yollar, yoğun yaya trafiğinin yaşandığı yollar ile sokak araları ve yeterli sinyalizasyon ve ışıklandırmanın olmadığı yollar tercih edilmemelidir.
- 3) **Araç durdurmalarında kolluğun incelemesi gereken hususlar.**
Araç sürücüsünün sürücü belgesi, araç ruhsatı ve kimliğinin kontrolü, araç içerisindeki yolcuların kimlik veya kimlik yerine geçen belgelerinin kontrolü, kimlik bilgilerine dayanılarak yapılan GBT sorgulaması, aracın görünebilir yerlerinin gözle kontrolü ve suç unsuru saptaması, araç ruhsatı ile motor şasi ve plaka karşılaştırması işlemleri mutlaka yapılması önerilmektedir.
- 4) **Durdurma yapılan araçlarda genel olarak çıkan suç unsurları.**
Kolluk durdurma işlemi sırasında genellikle aranan kişiler ile ruhsatlı veya ruhsatsız silah, -pompalı tüfek, tezkereli veya tezkeresiz av tüfeği, uyuşturucu maddeler, kaçak eşyalar, çalıntı eşyalar, tarihi eserler ve çalıntı veya bir suçta karışmış araçlar ile karşılaşabilmektedir.

49 Aynı şekilde **Eryılmaz** da m. 4/A-6’daki bu ifadenin “*acaba durdurulan kişinin üzerinin, yetkili mercii yazılı emri olmadan, en azından kabaca aranmasına müsaade ederek, kolluğa ve başkalarına yönelik kişiden kaynaklanacak tehlikeyi önlemeye yönelik bir çözüm mü sunduğunu*” haklı olarak sormaktadır, bkz. **Eryılmaz-I**, s. 19, 20.

Ancak bu terminolojiye rağmen, düzenlemeyi “*kolluk, durdurduğu, kimliğini sorduğu kişiyi kayıtsız şartsız her durumda arayabilir, yasaklanan sadece bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılmasının veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılmasının istenmesidir*” şeklinde anlamak isabetli olmaz.

Zira gerek yoksa ve yasal şartları da bulunmuyorsa durdurulan ve kimliği sorulan kişi **kesinlikle aranamaz**, üzerinde başkaca bir koruma tedbirine de müracaat edilemez.

Buradaki düzenlemeyle veya örneğin AÖAY'nin 27. maddesinin **beşinci** fıkrasının (a) bendinde yapılmış olduğu gibi *sıvazlama* ya da *yoklama* gibi ifadelerle arama kurumu yerine başka kelimeler bularak bu konudaki yasal düzenlemelerin önüne geçilemez⁵⁰.

Böyle bir durumla karşılaşan kolluk, durdurduğu kişinin silahı veya tehlike arz eden diğer bir eşyayı rızasıyla teslim etmesi halinde, örneğin CMK'nın 123. maddesinin **birinci** fıkrası hükmüyle düzenlenen ve kendisine kolluk görevlilerince müracaat edilebilmesi her hangi bir kararın veya yazılı emrin alınmasına tabi olmayan “**muhafaza altına alma**” tedbirine kendiliğinden başvurabilecekken “**arama**” veya “**el koyma**” tedbirine ise CMK'nın 119. maddesinin **birinci** fıkrası ve 127. maddesinin **birinci** fıkrası hükümleri gereği **sadece** hakim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile müracaat edebilecektir⁵¹.

50 Bkz. **Eryılmaz-I**, s. 25.

51 Önleme araması da bilindiği gibi ancak 9. maddede belirlenen usulle yapılabilmektedir. Bu yeni düzenlemeye göre; önleme araması sırasında kolluk, alınması gereken tedbirleri alır ve suç delillerini koruma altına alarak CMK hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar. Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekmektedir.

Kanun koyucu arama kararında veya emrinde bulunması gereken hususları üzerinde durduğumuz 5. maddenin **üçüncü** fıkrası hükmü ile belirlemiştir. Buna göre;

- a) Aramanın sebebi,
  - b) Aramanın konusu ve kapsamı,
  - c) Aramanın yapılacağı yer,
  - ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı süre, arama kararında veya emrinde belirtilmelidir.
- Önleme araması aşağıda sayılan yerlerde yapılabilir:
- a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,
  - b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,
  - c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,
  - ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20. maddenin ikinci fıkrasının (A) bendi hükmündeki koşula uygun olarak girilecek yüksek öğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında,
  - d) Umumi veya umuma açık yerlerde ve
  - e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Arama ve el koyma tedbirlerine müracaat edebilmek için CMK'nın aramış olduğu anılan şartların yanında Anayasamızın 20. maddesinin CMK'nın yürürlüğe girişinden önce değiştirilmiş olan **ikinci** fıkrası hükmü⁵² gereği hakim kararının veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış bulunan merciin yazılı emrinin bulunması zorunluluğu da unutulmamalıdır⁵³.

Adli aramayla önleme araması dışında bir arama türü mevzuatımızda bulunmamaktadır. Üzerinde durulan durumlar için, yani durdurma esnasında veya sokakta yapılacak aramalar için kolluğun doğrudan arama yapabilmesinin yolu açılmak isteniyorsa başta Anayasa olmak üzere PVSK ve CMK'nın konuya ilişkin hükümlerinde gerekli değişiklikler yapılarak kolluğa herhangi bir arama kararı, izni ya da emri olmaksızın doğrudan arama yetkisini açıkça vermek gerekmektedir⁵⁴.

Kanun koyucunun PVSK'nın 4/A maddesinin **altıncı** fıkrasını düzenlerken takip ettiği **asıl** amacı anlamak için CMK'nın “*yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler*”i düzenleyen 90. maddesinin 5353 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle buradakine benzer bir ihtiyaçla değiştirilmiş **dördüncü** fıkrası hükmüne bakmak gerekmektedir. Zira o değişiklik de aynen buradaki düzenleme gibi, böyle bir durumla karşılaşan kolluğun **kendisine, durdurduğu** veya kimliğini sorduğu **kişiye** ya da **başkalarına** zarar verilmesi ihtimalini *önleyecek tedbirleri almasına imkan sağlamak amacıyla* yapılmıştır.

Hal böyle olunca tasvir edilen türden bir durumla karşılaşan kolluğun, PVSK'nın 17. maddesi hükmü gereği kişiyi karakola götürme yetkisini kullanmanın yanı sıra burada sözü edilen korunma zorunluluğu karşısında suç ve suçluyla mücadele çerçevesinde ve fakat mevzuata uygun ve şartlarını da gerçekleştirmek kaydıyla akla gelebilecek her türlü kolluk ve muhakeme hukuku tedbiriyle TCK'da

Yukarıda sayılan yerler dışında önleme araması yapılamaz. Zaten konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamayacağı **yedinci** fıkra hükmünde açıkça belirtilmiştir.

Önleme aramalarında kural bunların hakim kararına ihtiyaç duymalarıdır. Ancak istisnai olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin vereceği yazılı emir üzerine de önleme amaçlı arama yapılabilmektedir. **Sekizinci** fıkra hükmü de hangi hallerde gecikmesinde sakınca bulunduğu var sayılacağını düzenlemiştir. Buna göre spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların olduğu hallerde gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.

Kolluk, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenliğini sağladığı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milletlerarası anlaşmalar hükümleri saklıdır.

Önleme aramasının sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

52 Anayasamızın 20. maddesinin ikinci fıkrası hükmüyle 21. maddesi hükümleri 03.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'la değiştirilmiştir.

53 Hukukumuzda, Anayasa, CMK ve PVSK dışında durdurma ve arama ile ilgili düzenlemeler içeren mevzuata ilişkin bir liste için bkz. **Eryılmaz-II**, s. 142.

54 Aynı yönde bkz. **Eryılmaz-I**, s. 20, 25, dn. 5.

düzenlenmiş bulunan imkanlar çerçevesindeki her türden zorunlu tedbire müra-
caat edebileceği kuşkusuzdur⁵⁵.

Bu durumda kolluk örneğın arama yapabilir⁵⁶, muhafaza altına alabilir (CMK
m. 123/1), el koyabilir, yakalama yapabilir (CMK m. 90/1, 2), zor veya silah kul-
lanabilir (PVSK m. 16) vs.

Üzerinde durulan bir durumla karşılaşan kolluk, şartlar mevcutsa CMK'nın 90.
maddesinin **birinci** fıkrası hükmüyle zaten herkese tanımış olduğu yakalama
imkanından yararlanabileceği gibi yine şartları varsa aynı maddenin **ikinci**
fıkrası hükmüyle sadece kolluk görevlilerine tanınmış bulunan yakalama yetki-
sini de kullanabilecektir.

Diğer başkaca imkanların yanında kolluğın böyle durumlarda PVSK'nın 16.
maddesi hükmünde belirlenen şartlar çerçevesinde **zor ve silah kullanma**⁵⁷ yet-

55 M. 4/A-6'da "kast edilen bu tedbirler bağlamında, kişinin üzeri ve eşyasının aranamayaca-
ğını, üzerindeki elbiseni çıkarmasının istenemeyeceğini veya aracın dışarıdan bakıldığında
içerisi görünmeyen bölümlerinin açılmasının istenemeyeceğini" vurgulayan **Eryılmaz** da,
"bu tedbirlerin, daha çok, kolluğın kendisini ve çevreyi bu kişiden kaynaklanacak tehlikelere
karşı korumaya ilişkin" olduklarına işaret etmektedir, bkz. **Eryılmaz-1**, s. 25.

56 Bilindiği gibi aramada amaç gizli olan, saklı olan bir şeyi ortaya çıkarmaktır, bkz. **Eryılmaz-
II**, s. 33; **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, No. 56. 3 (s. 989 vd.). Bu yüzden *örneğin* durdurduğu
aracın arka koltuğu üzerinde gördüğu tabancayı alarak buna el koyan kolluğın bu davranışı
arama olarak değerlendirilemez.

57 **Kolluğın zor ve silah kullanma yetkisi** (PVSK m. 16):

1.) Zor kullanma yetkisi.

Kolluk, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişini kırmak amacıyla ve
kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri
etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvet, maddi güç ve
kanuni şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

Görüldüğü gibi ikinci fıkrada hükmünde bedeni kuvvet, maddi güç ve silah kullanma birbirinden
ayrı kavramlar olarak değerlendirilmiştir. Bunlardan silah kullanma yetkisi, maddenin
aşağıda incelenecek olan yedinci ve devamı fıkraları hükümlerinde düzenlenmiş, zor kullan-
manın türleri olan bedeni kuvvet ve maddi güçten ne anlaşılması gerektiği ise **üçüncü** fıkrada
hükmünde tanımlanmıştır. Buna göre;

a) **Bedeni kuvvet**, kolluğın direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kul-
landığı bedeni gücü,

b) **Maddi güç** ise kolluğın direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedeni kuvvetin dışında
kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fiziki engeller, kullanılan
köpekler ve atlar ile sair hizmet araçlarını ifade etmektedir.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor
kullanılacağı yönünde **ihbar** yapılmalıdır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önün-
de bulundurulurken, ihbar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Kolluk, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı
araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini karşı karşıya bulunduğu somut olayı değerlen-
direrek kendisi takdir ve tayin edecektir. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durum-
larda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçlerin müdahale eden kuvvetin
amiri tarafından tayin ve tespit edileceği de kuşkusuzdur.

Bunun dışında kolluk, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullan-
maya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, Türk Ceza Kanunu (TCK)'nin **meşru savunmaya**
ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunabilecektir.

2.) Silah kullanma yetkisi.

Kolluk üzerinde durduğumuz 16. maddenin **yedinci** fıkrası hükmü gereği;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

kisini de kullanabileceği hatırlatılmalıdır⁵⁸.

Durdurma işleminin yerine getirilmesi sırasında üzerinde durduğumuz türden bir durumla karşılaşan kolluğun şartlarının bulunması halinde her şeyden önce maddi ceza hukukumuz çerçevesinde TCK’da düzenlenmiş bulunan hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan **meşru savunma** durumundan da yararlanabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Ç. Mukayeseli hukuk çerçevesinde Alman hukukunda kolluğun durdurma ve kimlik sorma yetkisi

Mukayeseli hukuk çerçevesinde bir *örnek* olarak burada kısaca da olsa incelemek gerekirse; kişinin kimliğinin sorulması veya kimliğinin tespit edilmesi ve bu amaçla durdurulması ve/veya tutulması kurumları Alman ceza muhakemesi hukukuyla polis hukukunda⁵⁹ bir yandan ülke genelinde uygulanan bazı genel kanunlarda diğer yandansa eyalet kanunlarında bazen doğrudan bazense dolaylı olarak düzenlenmiştir.

Örneğin Alman Ceza Muhakemesi Kanunu/Strafprozeßordnung (**StPO**)⁶⁰’un **163b** ve **163c** maddeleri hükümleri kimliğin tespit edilmesi ve kimlik tespiti

b) Bedeni kuvvet ve maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde ve

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silah kullanmaya da yetkilidir.

Kolluk, yukarıda anılan fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde “**dur**” çağrısında bulunmak zorundadır. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, silahla önce uyarı amacıyla ateş etmelidir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Nihayet **son** fıkra hükmüne göre de kolluk, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılmak ölçüde **duraksamadan** silahla ateş edebilir.

JTGvYK’nın “*silah kullanma yetkisi*” başlıklı **11.** maddesi hükmüne göre de “**Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası sırasında hizmet özelliğine uygun ve görevin gereği olarak kanunlarda öngörülen silah kullanma yetkisine sahiptir**”.

Silah kullanma yetkisi kapsamında, 29.08.1996 tarihli ve **4178** sayılı Kanun’la (yayımlandığı Resmi Gazete: 04.09.1996/22747), **3713** sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na eklenen ve Anayasa Mahkemesi’nin 06.01.1999 tarihli Esas 1999/68, Karar 1999/1 sayılı Kararı ile iptal edilmesi üzerine de 29.06.2006 tarihli **5532** sayılı Kanun’la yeniden düzenlenmiş bulunan **ek ikinci** maddesi de dikkatten kaçırılmamalıdır.

58 Zaten unutmamak gerekir ki durdurma işlemi yerine getirilirken durdurulan kişi durdurulmaya rıza göstermeli ve bu sırada uygulayıcı kolluk görevlilerinin emirlerine de uymalıdır. Kaçmamalı ve direnmemelidir. Aksi takdirde uygulayıcı kolluk görevlilerinin durdurmanın amacı çerçevesinde ölçülü olmak kaydıyla tehlikeyi bertaraf edecek nitelikte ve artan nispette fiziki engeller, zor ve zor kullanmanın son aşaması olan silah kullanma yetkilerinin bulunduğu bir kez de bu açıdan vurgulanmalıdır, aynı yönde bkz. **Eryılmaz-I**, s. 26; **Eryılmaz-II**, s. 34, 38, **Önder**, Ayhan, “Ceza Muhakemeleri Usulü Hukukunda Arama”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İHFM)*, 1963, 3, s. 424.

59 İngiliz Hukuku için bkz. **Eryılmaz**, Bedri, *Türk ve İngiliz Hukukunda ve Uygulamasında Durdurma ve Arama*, Ankara, 2003 (Eryılmaz-II).

60 07 Nisan 1987 tarihli/Bundesgesetzblatt (BGBl.) I S. 1074.

sırasında kişinin özgürlüğünün kısıtlanması meselesini düzenlemektedir⁶¹. Kimlik tespiti amacıyla kişinin durdurulabileceği ve tutulabileceğini⁶² de **üçüncü** fıkrasında açıkça öngören Alman Federal Polis Kanunu/Gesetz über die Bundespolizei (Bundespolizeigesetz/**BpolG**)⁶³ da aynı şekilde **23** maddesiyle kimlik tespiti ve gerekli belgelerin kontrolü kurumunu yasal olarak hükme bağlamıştır. Eyalet kanunlarından da **21.** maddesi hükmüyle kimlik tespitini düzenleyen Berlin Kamu Güvenliğinin ve Düzenin Korunmasına Dair Genel Kanun/Allgemeines Gesetz zum Schutz der öffentlichen Sicherheit und Ordnung in Berlin (**ASOG**)⁶⁴ ile yine kimlik tespiti amacıyla sokak-lokal gibi kamusal alanlarda kontrol yapma kurumunu yasal olarak⁶⁵ **12** ve **13.** maddeleri hükümlerinde düzenleyen Bavyera Devlet (ki aslında eyalettir) Polisinin Görev ve Yetkileri Kanunu/Gesetz über die Aufgaben und Befugnisse der Bayerischen Staatlichen Polizei (Polizeiaufgabengesetz/**PAG**)⁶⁶ burada örnek olarak verilebilir.

StPO'nun **163c** maddesinin **üçüncü** fıkrası, **BpolG**'nin **42.** maddesinin **ikinci** fıkrası ve **ASOG**'nin **33.** maddesinin **ikinci** fıkrası hükümleri gereği, kimliğinin belirlenmesi amacıyla bir kişinin özgürlüğü **en fazla 12 saat** süreyle sınırlanabilmektedir.

D. Unvan, sıfat veya görevleri dolayısıyla özel kanunlarla kendilerine istisna tanınmış bulunan kişilerin durdurma ve kimlik sorma işlemine tabi tutulabilip tutulamayacakları meselesi

Bilindiği gibi, **Anayasamızın 83.** maddesinin **ikinci** fıkrası hükmü ile **milletvekilleri, 2802** sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun **88.** ve **93.** maddeler hükümleri ile **hakimler** ve **Cumhuriyet savcıları** ve **1136** sayılı Avukatlık Kanunu'nun **58.** maddesi ile **avukatlar**⁶⁷, bu unvan, sıfat ve görevleri itibarıyla bazı adli işlem ve koruma tedbirlerinin kendilerine de herkes gibi uygulanabilirliği bakımından bir takım bağışıklıklarla **özel bir rejime** tabi tutulmuşlardır⁶⁸. Bu açık düzenleme-

61 Bkz. **Meyer-Goßner**, Lutz, *Strafprozeßordnung, Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen*, 53., neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2010, § 163 vd., 4; **Pfeiffer**, Gerd, *Strafprozeßordnung und Gerichtsverfassungsgesetz*, 5., neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2005, § 163 vd.

62 “**Anhalten einer Person**”. Kanunda kullanılan ve durdurmak anlamına gelen *anhalt* kelimesinin yanı sıra öğretilde durdurmayla birlikte tutmayı da kapsayacak şekilde **Sistierung** (=Festhaltung zwecks **Personalienfeststellung**) ifadesi de sıkça kullanılmaktadır, bkz. **Roxin**, Claus/**Schünemann**, Bernd, *Strafverfahrensrecht*, 26., völlig neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2009, § 35, B, II.

63 19 Ekim 1994 tarihli/BGBl. I S. 2978, 2979.

64 11 Ekim 2006 tarihli/Gesetz- und Verordnungsblatt (GVBl.) S. 930.

65 Bkz. **Roxin/Schünemann**, § 35, B, II.

66 14 Eylül 1990 tarihli/GVBl. S. 397.

67 **Avukatlar** bakımından **CMK**'nın “savunma hakkının korunması düşüncesiyle farklı düzenlenmiş olan” “avukat bürolarında arama, elkoyma ve postada elkoyma”ya ilişkin **130.** maddesi hükmüne de ayrıca dikkat edilmelidir, bkz. **Toroslu**, Nevzat/**Feyzioğlu**, Metin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 6. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2008, s. 249 vd.

68 Aynı şekilde *milletvekilleri, mülki amirler, hakim, Cumhuriyet savcıları ve bu sifattan sayı-*

ler karşısında **adli** işlemler bakımından zaten öğreti ve uygulamada kayda değer bir tereddüt bulunmamaktadır.

Buna karşılık **önleyici** kolluk tedbirlerinin, bu arada esas itibarıyla bunlardan biri olan durdurma ve kimlik sorma tedbirinin bu özel görev ve sıfatı haiz kişiler bakımından da her hangi bir ayırım gözetmeksizin herkes gibi doğrudan uygulanabilip uygulanamayacağı meselesi gerek öğretilerde gerekse uygulamada tartışmaya konu olmuştur⁶⁹.

Hemen ifade edelim ki; PVSK m. 4/A çerçevesinde istisnasız **herkes** kollukça **durdurulabilir** ve **kimliği sorulabilir**. Gözden de kaçırmamak gerekir ki; kolluk durdurduğu veya kimliğini sorduğu kişinin sayılan sınıflardan biri olduğunu zaten önceden bilemez de.

Ancak, durdurma veya kimlik sorma işleminin icrası sırasında veya sonrasında durdurduğu ve/veya kimliğini sorduğu kişinin özel görev ve sıfatı haiz bu kişilerden biri olduğunu öğrendikten sonra, kümülatif bir yaklaşımla her hal ve şart için artık hiçbir işlem yapılamayacağını topyekün kabul etmek yerine bu durumda kollukça yapılması gerekeni **ikiye** ayırarak değerlendirmek daha isabetli görünmektedir:

Kolluk görev ve sıfatını öğrendiği bu kişiye yönelik olarak kontrol, yoklama, arama veya alıkoyma gibi herhangi bir önleyici veya adli işlem **esasen** yapmamalı, hoş olmayan bir durum gelişse bile bunu sadece tutanağa bağlamakla yetinmelidir⁷⁰.

Buna karşılık (akla çok yakın gelmemekle birlikte günlük hayatta bazen ne yazık ki karşılaşabildiğinden *örnek* olarak vermek gerekirse durdurulan ve/veya kimliği sorulan kişinin üzerinde bomba bulunması ve bazen de bu kişinin burada üzerinde durulan kişilere ait bir sahte kimlik bulundurması gibi) pek **istisnai** hallerde olduğu gibi en azından meşru savunma çerçevesinde mutlaka müdahale edilmesini gerektiren bir durumla karşılaşan kolluk mensubu, bu durumu kendi

---

*lanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkili kılınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün ceza infaz kurumlarına girerken üstlerinin elle aranabilmesi, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 86. maddesinin üçüncü fıkrası hükmüyle rıza şartına bağlanmıştır. Tüm bu istisnalar hakkında daha geniş bilgi için bkz. Gökcan, s. 114 vd.; Gökcan, Ahmet, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Arama Ve Elkoyma (CMK m. 116-134)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliği-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 259 (s. 265 vd.); Şafak/Bıçak, s. 165 vd.*

69 Bkz. Gökcan, s. 111 vd.; Özbek, s. 85 vd. Örneğin, **önleme araması** (PVSK m.9) ile ilgili olarak görev veya sığata dayalı bir ayırımın bizce de yapılmaması gerekmektedir. Bu yüzden Özbek'in bu konudaki “demokratik hukuk devleti olduğunu ifade eden bir ülkede mevzuattaki hiçbir düzenlemenin bir kurum, kişi ya da mercie ayrıcalık tanıy şekilde anlaşılamayacağı ve kabul edilemeyeceği, istisnaların sadece konuldukları durumlar için geçerli olduğu ve kıyasen genişletilemeyeceği” yönündeki yaklaşımının (bkz. s. 86) son derece yerinde olduğunu vurgulamak gerekir.

70 Bu kısım itibarıyla aynı doğrultuda bkz. Gökcan, s. 117.

mesleki tecrübesiyle pekala takdir ederek durdurduğu ve/veya kimliğini sorduğu kişiye özel görev ve sıfat itibarıyla her hangi bir ayırım yapmaksızın durumun gerekli kıldığı tedbirleri de alabilmelidir.

F. Durdurma ve kimlik sorma yetkisinin hukuka uygun olmayarak kullanılmasının hukuksal sonuçları

Son olarak kısaca da olsa üzerinde durulması gereken husus, durdurma ve kimlik sorma yetkisinin hukuka uygun olmayarak kullanılmasının hukuksal sonuçlarıdır⁷¹.

1) Kanunlarca kendilerine tanınmış bulunan görevleri yerine getirirken ve yetkileri kullanırken iç disiplin kurallarına uymak zorunda olduklarından, durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında hukuka aykırı davranmaları halinde kolluk mensuplarının ilk karşılaşacağı sonuç kuşkusuz **disiplin sorumluluğudur**.

2) Buna bir de, durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında yapılacak her hangi bir hukuka aykırı davranış aynı zamanda genel olarak bir haksız fiil anlamı da taşıyacağından, ilgili kolluk mensubunun hakkı ihlal edilen kişiye karşı **özel hukuk** çerçevesindeki **tazminat sorumluluğunu** eklemek gerekir⁷².

3) Durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında kolluk mensubunca yapılan hukuka aykırılık, örneğin “*kişiyi hürriyetinden yoksun kılma*” (TCK m.109) suçunda olduğu gibi ceza kanunlarınca zaten bir suç olarak tanımlanmışsa, bu suçtan dolayı **cezai sorumluluk** gündeme gelecektir.

Öte yandan durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında yapılan hukuka aykırılık, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmış bir hal olmasa bile kolluk mensubunun, esasen görevinin gereklerine aykırı olan bu davranışı, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olmuşsa ya da kişilere haksız bir kazanç sağlamışsa, bu sefer en azından TCK'nın 257. maddesi hükmüyle yaptırım altına alınmış bulunan “*görevi kötüye kullanma*” suçu söz konusu olabilecektir.

Ancak, üzerinde yukarıda da durulduğu gibi, durdurma veya kimlik sorma üzerine gelişen olayda meşru savunma durumu söz konusu ise cezai sorumluluğun her iki türünde de bunu ve meşru savunmada sınır aşılması ihtimalini gözden kaçırmamak gerekmektedir.

4) Durdurma ve kimlik sorma işlemi sırasında yapılacak hukuka aykırılığın belki de en önemli sonucu, bu işlemin icrası sırasında ele geçirilen bilgi ve bulguların delil değeri kazanamayacak oluşudur.

Gerçekten de *yüklenen suç*, CMK'nın “*delilleri takdir yetkisi*”ni düzenleyen 217

71 Durdurma ve aramalara ilişkin benzer sonuçlar için bkz. **Eryılmaz-II**, s. 261 vd.; **Gülşen**, s. 108 vd.; **Şafak/Bıçak**, s. 172 vd.

72 Durdurma ve kimlik sorma işlemi ceza muhakemesi anlamında tam olarak bir koruma tedbiri olmamakla birlikte CMK'nın 141. vd. maddeleri hükümleriyle düzenlenmiş bulunan “*koruma tedbirleri nedeniyle tazminat*” sorumluluğu da göz ardı edilmemelidir.

maddesinin “yasak deliller”in akıbetini belirleyen **ikinci** fıkrası hükmü gereği, **ancak** ve **sadece hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş delillerle ispat edilebilmektedir.**

III. Sonuç

Haziran-2007 Reformunda PVSK’ya eklenen 4/A maddesiyle yasal düzenlemeye kavuşturulan yetkisi çerçevesinde kolluk, kişileri (ve araçları) durdurabilir. Durdurduklarına ya da kolluk görevini yerine getirirken kişilere yine 4/A maddesiyle reforme edilerek yeniden formüle edilen yetkisi çerçevesinde kimlik de sorabilir. Unvan, sıfat veya görevleri dolayısıyla özel kanunlarla kendilerine adli anlamda bazı istisnalar tanınmış bulunan kişiler de durdurma ve kimlik sorma işlemine tabi tutulabilirler.

Kanun’un 4/A maddesi hükmünde *durdurma ve kimlik sorma* yetkilerinin ardına düzenlemiş olmasından, kolluk uygulamalarında her durdurulanın kimlik sorma işlemine de mutlaka tabi tutulmasının zorunlu olduğu şeklinde bir sonuç çıkarılmamalıdır.

Bunun dışında bu yetkiler kapsamında durdurulan ve/veya kimlikleri sorulan kişiler *normal koşullarda* aranmaz ve üzerlerinde başkaca önleme veya koruma tedbirlerine de başvurulamaz.

Zira bilindiği gibi, bizim hukuk düzenimizde önleme ve adli amaçlı olmak üzere sadece iki tür arama mevcuttur. Aramanın bunlardan başka bir türü bulunmamaktadır.

Şartları anayasal hükümler çerçevesinde kanunlarca açıkça düzenlenmiş bulunan (CMK m. 116 vd. ve PVSK m. 9) bu iki arama türünün kanun dışı tasarruflarla ihdas edilen yoklama, sıvazlama gibi kurumlarla aşılması söz konusu olamaz.

Yapılması gereken, eğer isteniyorsa bu tür durumlar için kolluğa üçüncü tür bir arama imkan ve yetkisini kanunla vermektir.

Ancak bununla birlikte şu anki mevcut düzenlemeler çerçevesinde bile, durdurulan kişinin üzerinde veya aracında silah veya tehlike arz eden bir eşyanın bulunabileceği hususunda kuşku hasil olmuşsa ya da durdurma ve/veya kimlik sorma işlemine başlangıçta dayanak yapılan nedenden bağımsız ve sonradan öngörülmeven veya beklenmeyen bambaşka bir durum gelişmişse, *örneğin* görevini yerine getirirken kolluk, durdurduğu/kimliklerini sorduğu kişi veya kişilerin sözlü veya fiili saldırılarına maruz kalmışsa uygulayıcı kolluk görevlilerini, ilgili kişiyi ve diğer kişileri koruma amacıyla gereken her türlü tedbir kuşkusuz alınabilecektir.

Son olarak bir kere daha işaret etmek gerekir ki, durdurma ve kimlik sorma yetkisi kullanılıp bu görev yerine getirilirken yapılacak en küçük hukuka aykırılığın bile başta bu işlemde ulaşılan bilgi ve bulguların delil değeri kazanamaması olmak üzere disiplinler, hukuki ve cezai sonuçları da vardır.

KAYNAKÇA

Bıçak, Vahit, *Suç Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

Demir, Mustafa, “Adliye -Kolluk İlişkileri”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 293-302.

Erdağ, Ali İhsan, “Kolluğun Durdurma Yetkisi ve Durdurma Üzerine Yapılabilecek İşlemler”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 39-46.

Ergül, Ozan/**Ketizmen**, Muammer, “Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Üzerine” *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayıs, s. 12-19.

Eryılmaz, Bedri, “5681 Sayılı Kanun İle Polis Vazife ve Salahiyet Kanunundaki (PVSK) Değişiklikler Sonrası Oluşan Yeni Durum; Bir Adım İleri, İki Adım Geri”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 17-38, (Eryılmaz-I).

Eryılmaz, Bedri, *Türk ve İngiliz Hukukunda ve Uygulamasında Durdurma ve Arama*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, (Eryılmaz-II).

Gökcan, Hasan Tahsin, “Önleyici Kolluk Tedbirleri Karşısında Milletvekili, Hakim, Savcı, Avukat Gibi Özel Görev ve Sıfatı Haiz Kişilerin Durumu”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 111-120.

Gökcan, Ahmet, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Arama Ve Elkoyma (CMK m. 116-134)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 259-280.

Gülşen, Recep, “Adli Arama”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 93-110.

Hakeri, Hakan/**Ünver**, Yener, *Ceza Muhakemesi Hukuku, Temel Bilgiler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

Kunter, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dahil Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 16. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2008.

Maden, Mehmet, “Son Değişikliklerle Birlikte Polisin Zor Kullanma Yetkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 233-238.

Meyer-Goßner, Lutz, *Strafprozeßordnung, Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen*, 53., neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2010.

Önder, Ayhan, “Ceza Muhakemeleri Usulü Hukukunda Arama”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İHFM)*, 1963, 3, s. 424-432.

Özbek, Veli Özer, “Önleme Araması”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 67-92.

Özgenç, İzzet, “Ceza Muhakemesi Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu Hükümlerine Göre Parmak İzi Kaydı”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 375-377, (Özgenç-I).

Özgenç, İzzet, “Kolluk Görevlilerinin Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 205-210, (Özgenç-II).

Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, (Özgenç-III).

Öztürk, Bahri, “Yeni CMK’da Savcı-Kolluk İlişkileri ve 2007 PVSK Değişiklikleri”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 315-336.

Öztürk, Bahri/ **Erdem**, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

Öztürk, Bahri/ **Tezcan**, Durmuş/ **Erdem**, Mustafa Ruhan/ **Sırma**, Özge/ **Saygılar**, Yasemin F./ **Alan**, Esra, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku (Ders Kitabı)*, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

Pfeiffer, Gerd, *Strafprozeßordnung und Gerichtsverfassungsgesetz*, 5., neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2005.

Roxin, Claus/ **Schünemann**, Bernd, *Strafverfahrensrecht*, 26., völlig neu bearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2009.

Şafak, Ali, “Polisin Kuvvete Başvurma Yetkisi, Zora Başvurma Türleri ve Sınırı

Aşma Sorunu”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 211-232.

Şafak, Ali/**Bıçak**, Vahit, *Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis*, Tümüyle Yenileştirilmiş ve Genişletilmiş 6. Bası, Roma Yayınları, Ankara, 2005.

Toroslu, Nevzat/**Feyzioğlu**, Metin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 6. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2008.

Tuncel, Aynur, PVSK’da “Güvercinlerle Şahinlerin Bitmeyen Kavgası”, *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayısı, s. 22-26.

Turhan, Faruk, “Adli Kolluğu İlgilendiren Yönüyle Şüpheli Veya Sanığın Beden Muayenesi ve Vücudundan Örnek Alınması (Özellikle İç Beden Muayenesi ile Dış Beden Muayenesinin ve Dış Beden Muayenesi ile Üst Aramasının Karşılaştırılması)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 303-314.

Yenisey, Feridun, “Faili ‘Tekrar Tanımaya Yarayan’ Önleme ve Koruma Tedbirleri (Durdurma, Kimlik Sorma, Kimlik Tespiti, Parmak İzi Alma, Fotoğraf Çekme, Fizik Kimliğin Tespiti)”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 5-16, (Yenisey-I).

Yenisey, Feridun, “Arama”, *Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamaları Eğitim Projesi (MUYEP) Tebliğleri-II*, EGM Yayın Katalog No: 444, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın No: 43, Ankara, 2008, s. 49-66, (Yenisey-II).

Yurtcan, Erdener, “PVSK Değişikliğine Dair Birkaç Not”, *Güncel Hukuk*, Ağustos 2007/8-44 sayısı, s. 20-21.